

Naša moč

Glasilo za slovensko delavstvo.

List
izhaja
vsak
petek.

Štev. 46.

V Ljubljani, dne 26. oktobra 1906.

Letnik I.

Zavarovanje glede kake nezgode.

Pritožbe o raznih krivicah so dale povod, da pišemo o zavarovanju glede nezgod. Načela, ki so jih upoštevali pri sestavi avstrijske delavske postavodaje, so izražena tudi v tem zakonu.

Desetletja sem je vladalo v Avstriji liberalno načelo, ki se ozira pred vsem na mogotce in v znamenju svobode in napredka trpi, da ginejo po revščini milijoni. V mali podobi vidimo to še zdaj pri nas. Naši liberalci, po svoji pameti daleč za Balaa-movim oslom, so najdalje nasprotovali delavski zahtevi po splošni in enaki volilni pravici in dr. Tavčar trobi na Dunaju še zdaj v ta rog predvesoljno potopnih starih liberalnih tepcev in butelnjov.

Liberalci so gledali, da varujejo koristi veleposetnikov in pa svedeva tudi velike industrije, te moderne zasuzevaljke in moške delavskega ljudstva.

Zato tudi avstrijska delavska zavarovalna postavodaja ni taka, kakršne bi si želeli delavci.

Osobito se to prav lepo kaže pri postavi, ki v 64. paragrafi opisuje, kako naj bodo zavarovani delavci za slučaj nezgod.

Že to ni nikakor prav, da izvezem iz te postave jako veliko delavcev. Izvzeti so, kar je splošno znano, vsi delavci po rudnikih, kakor tudi še mnogo drugih delavcev. Zavarovani morajo biti le, ki delajo po ladjedelnicah, tvornicah in pa po kamnolomih.

Delavce naznani pri zavarovalnici glede nezgod delodajalec. Plača tudi sam zavarovalnino. Pravico ima le, da odtegne delavcu 10 odstotkov one vsote, ki jo mora plačati zavarovalnemu zavodu. Ni sicer to

tudi popolnoma pravično, ker bi moral gospodar po jamstveni postavi sam prav pošteno odškodovati delavca, če se ponesreči v njegovem podjetju brez lastne krivde.

Te dolžnosti je odvezala gospodarje zavarovalnica. Pošteno in pravično bi torej pač bilo, da plača vso zavarovalno vsoto gospodar sam.

Pa če že imamo tu zavarovanje, naj bi bi bilo tako, da dobi zavarovanec, ki se poškoduje, vsaj odškodnino, da se ž njo preživi. Taka pa sedanja postava pač ni.

Odškodnini pravijo renta. Znaša, če je pri delu poškodovan delavec za vsako delo popolnoma nezmožen, 60 odstotkov vsote, ki jo delavec zasluži celo leto, seveda le toliko časa, dokler traja ta njegova delonezmožnost.

Če pa ni tako poškodovan, da bi ne mogel več delati, mu pa odmerijo manjšo rento po ostali mu nesposobnosti za delo. Ta renta pa ne sme presegati 50 odstotkov njegovega letnega zaslužka. Ako pa zaradi nezgode poškodovanec umrje, imajo pravico do pogrebščine, ki pa ne sme presegati 50 kron. Njegova vdova dobi 20 odstotkov rente, če se pa ponesreči žena pri delu, ima pravico tudi vdovec, a le, če je nesposoben za delo. Do 15. leta ima pravico do 15 odstotkov tudi vsak ponesrečenec zakonski otrok, če pa izgubi očeta in mater, pa do 20 odstotkov. Nezakonski ponesrečenci otroci imajo pa pravico do odškodnine prej navedene starosti 10 odstotkov. Vse rente pa ne smejo skupaj presegati 50 odstotkov.

Če je skrbel ponesrečeni sam za svoje ascendente (oče, mati, sin, vnuk itd.) imajo tudi ti odškodninsko pravico do smrti, in dokler so potrebni, na 20 odstotkov odškodnine. Te vsote zavod ne sme prekora-

čiti. Prednost imajo starši pred starim očetom in staro materjo.

Če se ponesrečenčeva vdova zopet omoži, ji ustavi zavod redno podporo in jo odškoduje zanjo z vsoto, ki je trikrat večja, kakor letna odškodnina.

Če se pa oženi ali pa omoži ponesrečenec po nezgodi, nimajo pravice do rent njegova vdova in otroci in takega zakona.

Popolnoma napačno je, da zakon ne določa natančno, kakšna bodi odškodnina pri posamezni nezgodi. Določa to zavod sam seveda, ko preje zasliši zdravnika, ki pa tudi ni nezmojljiv. Ne upamo se trditi, da varujejo zdravniki v marsikaterih slučajih preveč zavod, premalo pa koristi zavarovanih delavcev.

Kdor sodi, da mu dela zavarovalnica krivico, ko odmeri rento, sme vložiti pritožbo na zavarovalnično razsodišče.

To je pa sitna stvar in presneto redki so slučaji, da komu gospodje pri razsodišču ugodijo. Pritožbe se mora spisati dvakrat. Če hoče pritožitelj, da kaj doseže, naj priloži pritožbi vsaj dvojice ugodnih zdravniških izpričeval. O tem, da se najame odvetnik, ki zastopaj pritožbo, ne izgubljam besede v svoji starokopitnosti, ker odkrito priznamo, da razsodiščem presneto malo zaupamo.

Sklenejo namreč lahko, kar hočejo. Samostojna so in proti njihovim sklepom se ne moreš nikamor več pritožiti.

Pritožbe proti delavski zavarovalnici v Trstu s svojim laškim načelstvom in razsodiščem kakor one proti graški zavarovalnici s svojo samonemško upravo in razsodbo so pa že itak splošno znane.

Zvonimir.

Povest o očetu.

(Konec.)

Jurij Zeirin se je prebudil na jutro; tesna se mu je zazdela sobica in zelo temna; le redki žarki so plesali po divanu.

Toda počasi se je pričela širiti ta tesna sobica, solnce je zablestelo in okna so vzplamtela... Tudi gostje so polagoma prihajali in posedli krog širokih miz; velik fant je stopil skozi visoka vrata in je zapiskal na klarinet, veselja pa ni hotelo biti konca ne kraja. Razposajen ples se je pričel, pisana krila so šumela, srca so utripala in fant je piskal na klarinet kakor neumen.

Obstal je Jurij Zeirin sredi vrveče radosti, in žalostno mu je bilo srce sentimentalne njegove oči. Pa je vstopila predenj razgreta devojka; rdeča bluza ji je bila mokra od potu, in oči so ji žarele kakor živo oglje v globoki in temni peči.

»Zakaj gledaš tako sentimentalno... ti veliki fant?«

Ognjevit ga je pogledala razgreta devojka, in Jurij Zeirin je vzdihel. Prestra-

šil se je oči, globokih kot brezdnost in žarečih kot oglje. Prestrašil se je in se ozrl plašno naokrog...

Svilenodrobni žarki so plesali po mizici in po divanu. Ivan Zeirin ni bil več velik, sentimentalni fant. Vstal je s postelje in se oblekel praznično. Lep in širok klobuk si je dal na glavo in palico je vzel v roke.

»Kam sedaj, ti betežni stavec?«

Čudno vprašanje je stopilo predenj, kakor nema sfiga je zrl v pobledeli, izmučeni obraz. Ali stavec je samo skomignil z rameni in izginila je sfiga.

— Kam vendar pojde?... Nikamor ne pojde, ker je že star in mu klecajo kolena. V kot bo odložil široki klobuk in palico ter bo stopil k omari. Lepo, z rožami obrobjeno knjigo bo vzel iz nje in bo bral mično povest. Otožno jutro bo zrl skozi okno in žarki se bodo lovili po stenah in tleh. Morda bo pohitela včasih mimo okna plaha devojka in si bo zapela pesem o ljubezni, lepi fant bo morda zavriskal na košnji, da se bo slišalo v njegovo sobo in še daleč naprej čez hribe in doline. On bo pa bral nemoteno z rožami obrobjeno knjigo od začetka do konca, in širilo se mu bo srce, hitreje mu

bo plula kri in postal bo mlad in razposajen...

Resnično, — Jurij Zeirin je posegel po lepi, z rožami obrobjeni knjigi in je bral. Veliko in svetložareče mesto se je razstiralo pred njim, obločnice in žarnice so plamtele v ognjenem siju, ponosne palače so se dvigale v žaru električne luči...

Lepa je bila seveda povest, in stavec se je zamislil globoko. Zdelo se mu je kakor da piše nepoznani sin njegov povest svojega očeta...

Tam v Ameriki, v tistem velikem mestu, se mu je namreč narodil sin, nadarjen fantiček, in je hodil v šole. Velik učenjak je postal in zdaj piše same dolge povesti.

Tudi svojega očeta se je spomnil ob priliki in zahotelo se mu je, da bi oveko-večil njegovo življenje. K svoji materi je stopil in jo prosil, naj mu pripoveduje o nepoznanem... In žena je sedla k svojemu sinu in pripovedovala razuzdano povest, sin pa je pisal. V tistem velikem žarečem mestu, v tisti Sodomi se je porodila ta lepa z rožami obrobjena knjiga — povest o očetu...

Med brati in sestrami.

Miren na Goriškem. Naš abstinenčni krožek je imel preteklo nedeljo svoj slavnostni dan. Delavci mirski smo neustrahovano pred nekako enim letom pričeli z vso odločnostjo delovati za abstinenco. Ne brez uspehov. Kronalo je pa naše delo naše nedeljsko protialkoholno zborovanje. Poduku in izobrazbi je bil posvečen naš shod. Dopolodne in popoldne smo zborovali zaupniki. Zborovanje je vodil ljubljanskega »Abstinenta« predsednik dr. Janez Ev. Krek. Govoril je, kako razširimo abstinenco gibanje. V spominu, in sicer trajnem nam ostane beseda o zloglasnega Škrabca rovanju proti abstinenči. Rekel je o njem: **V vaši neposredni bližini živi mož, ki se bojuje proti nam s pisano besedo. Nisem se dosti zanimal za napade patra Škrabca, toda v zadnjem času postajajo njegovi napadi vedno bolj zanimivi. Ako bi menil kot profesorju filozofije kak bogoslovec tako nelegično dokazoval z dokazi, kot jih ima Škrabec na zadnjih platnicah »Cvetja iz vrtov sv. Frančiška«, dal bi mu dvojko. Tudi njegovo dokazovanje iz svetega pisma ni nič boljše.** — O podrobnem delu je pa govoril neumorno delavni »Abstinentov« tajnik tov. Podlesnik. Popoldansko zborovanje je vodil dr. Krek. Govorili so dr. Dermastia, Iv. Podlesnik, gospa Špacapanova, dr. Krek, Kosec in tajnik mirskega abstinenčnega krožka Vuk. Žal, da nam nedostaja prostora za objavo vsebine vseh predavanj. A predavanje tov. Vuka priobčimo dobesedno. Slove:

Alkohol zem in delavstvo.

Dva faktorja sta danes na svetu, dva močna faktorja, dve nasprotujoči si sili, ki pa vendar vkljub nasprotju, ki je med njima, v bratski slogi živita. Kar eden sezida, mu drugi sproti podira. Prvi, ki zida, se je na drugega že tako navadil, da drugemu nič ne zameri, če ta konec tedna pride in celo tedensko delo podere! Kaj še! Pomaga mu celo, da je delo prej končano.

Kdo pa sta ta dva faktorja? Prvi teli dveh je delavstvo, drugi je alkohol. Vse, kar delavec sezida, mu alkohol sproti podira, in delavec mu seveda pri tem krepko pomaga. Kaj se hoče, navada je taka. Navada je, da delavec cel teden težko dela, navada je, da slabo hrano žviha, navada, da njegovi otroci strgani okoli hodijo, navada, da ima slabo stanovanje, navada, da celi teden ne pokusi alkohola, ali glejte, pride nedelja, nekaj kron je dobil. Hitro mora obiskati svojega prijateljskega sovrha alkohola. Eden pije, dokler ne pusti zadnjega vinarja, drugi pusti tam polovico svojega zaslužka, tretji četrtino, četrti zapije morda samo eno krono. Glejte, prvi je živinski pijanec, drugi brezvestni pijanec, tretji malovestni pijanec, četrti je pa vestni pijanec, pijanci so pa vsi štirje. Pijanec je vsakdo, ki s svojim zaslužkom

ne more pošteno svoje družine preživeti, pa vendar še od svojega zaslužka nekaj za nepotrebni in škodljivi alkohol odtrga. Razlika je le v tem, da prvi je živinski pijanec, ker svoji družini takorekoč ves tedenski zaslužek ukrade, drugi je brezvestni, ker ji ukrade polovico tedenskega zaslužka, tretji je malovestni, ker ji ukrade četrtino, in četrti, ta je vestni pijanec, ker ji ukrade le eno krono.

Če vprašamo tega ali onega, zakaj tako dela, zakaj svoje trdo prislužene dnarce za nepotrebni alkohol zameta, odgovori nam: »Mizerijo imam, moram piti, ker le takrat, ko pijem, pozabim nanjo.« Drugi poreče: »Navada je taka, vsi pijo, jaz tudi.« Tretji pa reče: »Ko bi bil ti na mojem delu, bi ga gotovo pil, ako bi hotel delati.« Glejte, prvi pije zato, ker ima mizerijo, zato ker nima denarja, ga zavreča. Mesto da bi, zato ker ima mizerijo, tembolj varčeval, pije toliko več in se tako v tem večjo bedo in uboštvu zakopuje. Slišal sem nekega delavca, ki je pravil: »Pet goldinarjev sem imel, plačati bi imel ž njimi neki dolg, ali če bi plačal, bi potem ne imel nič, šel sem rajše pit in zapil sem vseh pet goldinarjev.« Tako se dela in v vedno večjo odvisnost spravlja pijanec. Drugi pije iz navade. Navada je res lepa stvar, ali navade so dvojne, so lepe in grde, ter dobre, koristne in slabe, škodljive navade. Vsakdo ima razum, da dobro od slabega loči, in zato proč s takimi navadami, ki delavca zaslužnijo, proč s takimi navadami, ki so nevarne, da se izpremene v strasti, proč z navado pijančevanja, ki je grda navada. Tretji pije, ker težko dela. Da, ko smo mi začeli z abstinenco, so dejali, ne boste vztrajali. Delavec mora piti, ako hoče delati. Ali glejte, dokazali smo nasprotno. Preteklo je leto, kar se je ta dobra stvar v našo lepo vas naselila, in danes imamo raznovrstnih abstinentov, imamo čevljarje, kamnoseke, dniarje, strojarje, dijakke in druge. Glejte, vsi ti delajo, ne da bi jim bilo treba piti alkohola, in vendar so še živi, zdravi in veseli, ne poznajo več tiste ponedeljske lenobe, ne poznajo več tiste tedenske nervoznosti in v nedeljo se vseeno zabavajo brez alkohola. Ovržen je torej tisti ugovor, da brez alkohola in brez vina ni mogoče delati in da je ovržen, to je zasluga abstinence. Tudi zabava se človek lahko brez alkohola, kajti pijančevanje ni vendar nobena zabava. Pijanec je morda komu v zabavo, sam se pa prav nič ne zabava. Le vprašajte naše mirske abstinentke, kaj imajo od tega, da ne pijejo, in slišali boste mnogo lepega. Prepejajo se ne več, delajo celi teden, in več zaslužijo. Imamo abstinenta, ki celih deset kron na teden več zasluži, kakor prej, ko je bil pijanec, koliko manj zapije, to bo vedel vsak. Nič nas ni moglo rešiti od pijanstva, tudi zmernost ne, ali abstinence je tisto sredstvo, ki je to dosegla. Torej proč s tisto frazo, ki jo nekaterniki tako radi ponavljajo, in ki pravijo:

»Saj pij za potrebo, pij ga, ko si se utrudil, da se pokrepčaš za novo delo.« S takimi frazami, pravim, proč, kajti lažnjive so in kdor laže, je vendar lažnik. In zakaj naj bi bilo naše delavstvo v taki zmoti, zakaj naj bi iskalo novih moči in se krepčilo tam, kjer jo ni. Našemu delavcu svetujemo rajši boljše hrano, ki je veliko cenejša, kakor alkohol.

O, da bi vsi že enkrat izpoznali, kako se motijo, ko iščejo v alkoholu moči, ko iščejo v njem zabave, da, motijo se vsi tisti, in če so še taki učenjaki. Študirat je eno, poizkusit drugo, zatorej kdor hočeš vedeti, da v alkoholu ni zabave, da v alkoholu ni moči, ter da abstinenca ni težka, ni pokora, kakor ji nekateri pravijo, poizkusi in potem govori.

Delavstvo je vsled pijančevanja vedno bolj od drugih odvisno, in ko se je treba postaviti, ko se mu godi krivica, si ne more pomagati. Delavci pijanci so tudi svojim tovarišem v škodo, ker se ne morejo z njim mogoči krivici v bran postaviti, kajti odvisni so. V tem oziru so največ na škodi delavske organizacije, ker ne morejo imeti samostojnih članov. Pride čas, ko se je treba postaviti, glejte, takrat se pokaže vpliv alkoholnega zapravljanja. Organizacija se hoče potegniti, ali vse se odteguje, kajti ta dolguje gospodarju, oni nima vinarja pod streho in tako se rajši krivica trpi.

Na razne načine se hoče delavcu pomagati, le tam, kjer je najbolj bolan, tam se ga pusti v zmoti. Jeza zgrabi človeka, ki sliši take ljudi, katerih dolžnost bi bila, delavstvo na to napako opozorjati, ko sliši take ljudi, pravim, ravno nasprotno ravnanje, ko mesto da bi sami delavstvo pijanstvu iz rok iztrgali, ga nasprotno še k pitju silijo. Da, tisto siljenje k pijači je grda napaka. Pri ljudeh, ki v resnici vedo, kaj je kultura, ne boste tega opazili. Pri nas so ravno takozvani omikani sloji, ki prvič največ alkohola požrejo in poleg tega še druge k žrtju silijo, in celo take, ko so se s častno obljubo alkoholu odpovedali, silijo k prelomu častne besede. Vprašam vas, ali je to inteligentno? Ni in ni, pa naj kdo reče kar hoče. Mi se za takozvane višje sloje ne brigamo, tudi če se hočejo vtopiti v alkohol, nam je pri srcu le delavstvo, to delavstvo hočemo mi rešiti iz spon alkohola, to delavstvo hočemo mi imeti trezno. Le tako nam bo mogoče doseči, da bode delavstvo tudi izobraženo in da bo znalo svoje pravice varovati. In delavstvo je protialkoholnemu gibanju tudi dostopno. Ni potreba mnogo dela, da se delavca do popolne abstinence pripravijo. Med tem ko se naši takozvani višji sloji z vso trdovratnostjo drže alkohola, se delavstvo počasi trga iz rok tega tirana. Za zgled naj nam bo naše mirsko delavstvo. Kar je abstinenca v Miru dosegla, in sicer v kratki dobi enega leta, to je veliko. Mi imamo v našem abstinenčnem krožku take ljudi, ki so bili svoj čas popolni pijanci, danes so abstinenti in hva-

Tako si je naslikal starec zgodovino povesti v svoji duši in zato je bral strastno kot še nobene knjige nikdar.

In sikali so plameni iz zevajočega žrela nekdanjosti; prav do srca so segali, vsi pekoči in modrordeči. Tam doli v globokem brezdnju so pa bučale divje orgije in hreščeci glasovi so prihajali starcu na uho.

— O nepoznani sin ... ni lepa tvoja povest!

Globoko je dihnil starec. Čist žvižg mladega fanta se je razlegal z vasi, lepa pesem žanjic je zvenela preko polji.

In potrkal je mladi fantiček iz krčme na vrata. Nič ni čakal odgovora; vesel in razposajen je stopil v sobo.

»Mama vprašajo, hm, kaj bi vi kosili opoldne ...«

In ozirale so se žive, nedolžne oči po mizici, po odprti omari, po lepi uri ...

»Gospod, ura se je ustavila.«

Videl je starec te lepe, žive oči in zazdelo se mu je, da gleda samo nedolžnost. Kakor lepa devotka s povešinimi črnimi obrvmi stoji pred njim, in polno sramu je v njenem pogledu ...

»Le reci mamici, nedolžni angelček: tako kakor navadno!«

»Bom rekel, gospod ... pa grozno strah me je bilo sinoči, ko sem prišel; povsod je bila tema ...«

Ni slušal starec. Na mizico je odložil z rožami obrobjeno knjigo in zrl neprestano v knjigo na mizici in plahe so bile njegove oči.

»Dragi in nepoznani sin ... ni lepa tvoja povest ... ni lepa ...«

»Ni lepa!« je ponovila sramežljiva devotka s povešinimi obrvmi.

In naenkrat se je zgodilo čudežno, da je zaplakala sramežljiva devotka globok plač. Drhtelo je vitko telesce in oči so se zalile s solzami. Videl je starec bolest na lepem obrazu, videl debele solze, ki so polzele kot blesteči dragulji po prozornih licih. In zasmilila se mu je žalostna devotka v dnu srca, in — zaplakal je starec. Na lepo in z rožami obrobjeno knjigo se je naslonil; srce mu je krvavelo in padale so solze — svetli dragulji — na bele liste ... »O nesrečni sin nesrečnega očeta, zakaj si napisal satansko povest?« ...

Tako je jokal ves dolgi dan nesrečni oče nesrečnega sinu. Vsa mokra je bila z rožami obrobjena knjiga, vsa oprana s solzami. Listi so se obelili in nobene črke ni več videlo starčeve oko. Samo beli papir je še ostal, črna povest o očetu pa je izginila brez sledu.

Ko pa je izginila črna povest, tedaj se je pomaknilo solnce na zapad in je zakravelo ...

Stopil je starec na prag in je strmел. Hrib tam v daljini je žarel v sinjini neba, na hribu pa je krvavel v večernih pramenih Križani.

In tedaj je kleknilo starcu koleno; padel je omoten na tla in bulil v daljino, preko sinjih hribov, preko ostročrtanih gričev: Morda se vrača čez hrib sin njegov in vihti klobuk očetu v pozdrav: morda ...

se ne zmeni za nas, kakor oni, ki nas rabi in pa plačuje naše delo s pičlo denarno odškodnino, ostanki hrane, s preziranjem in zmerjanjem seveda za vsako malenkost. Pa so med nami tudi take, ki so videle svoj čas boljše dni. Nesreča ali pa usoda jih je pognala v naše vrste. In pogumno nosijo svoje gorje!

Z lastnimi močmi.

Delavsko bralno društvo v Kamni gorici bo imelo svoj občni zbor dne 25. t. m.

Strokovna društva na Badenskem. V letu 1894 je bilo v strokovnih društvih združenih 5829, leta 1903 pa že 17.614 delavcev. V devetih letih je naraslo število za dvanajst tisoč. Ogromna vsota! Pri nas se pa nekteri ne morejo ogreti za to misel, dasi vemo, da le po strokovnih organizacijah moremo poboljšati svoje stanje.

Okno v svet.

Gnjiloba. Pretekli mesec je bila obsojena judinja Löwyjeva pred ljubljanskim deželnim sodiščem v šestmesečno ječo zaradi lumparij, ki jih je uganjala v svojih zloglasnih hišah v ljubljanskih Zvonarskih ulicah. Seveda presedela teh 6 mesecev ne bo, saj je skrbela zloglasna babnica zato, da je lepo na varnem v „svobodni“ Ogrski. Razprava je bila jako zanimiva. Podala ni sicer prav nič novega poznavalcu najtemnejše slike zdajne človeške družbe: grozno izkoriščanje in navadno trgovino z deklicami v naši preolikani dobi. Značilno je pri tej razpravi tudi, kako je šel judinji na roko ljubljanski policijski svetnik Podgoršek, da je še lažje skubla svoje žrtve. Tudi temu možu se ni skrivil las. Ustavili so celo svoj čas proti njemu kazensko postopanje, ker niso imeli zadostnih dokazov za njegovo sokrivdo. Ta znamenita sodnijska razprava je pa pokazala še nekaj. Zaslisane priče, žrtve Löwyjeve, so povedale več imen onih ljudij, ki mešetarijo z deklicami. Radovedni smo, kakšna bo kaj preiskava proti tem ljudem. Ogorčeni smo, ko zasledujemo žaloigro, ki se je igrala in upamo, **ne se končala** pred ljubljanskim deželnim sodiščem. Saj tako sodimo mi, da na zatožno klop zdaj z mešetarji deklic. Smilijo se nam nesrečne žrtve, ki plačejo, zdihujejo in se bridko pritožujejo nad krivico, ki so jim jo storili brezvestni ljudje. Ne mislite, da postanejo te ženske revice kar tako take kakor so. Ogromna večina pade zapeljena v mreže mešetarjev, iz katere potem več rešitve ni. Ena glavnih zadač našemu listu bodi, da zahtevamo popolno odpravo takozvanih hiš strpnosti, te velike sleparije, v katere zapirajo pod ničevimi pretvezami uboge žrtve posameznih sebičnih lumpov in brezvestnih kovaric.

Prva ženska zdravnica za norce v Nemčiji. dr. Dragotina Knur je umrla. Rojena l. 1866. v Bernkastlu, je izvršila stara 17let izkušnjo za učiteljico in je služila kot taka do leta 1890. A ker je imela veliko veselje do zdravilstva, je šla na ciroško vseučilišče, kjer je naredila l. 1894. zrelostno izkušnjo, v enajstem tečaju pa tudi državni izpit za zdravnico, doktorica je postala l. 1901. Služila je eno leto za pomožno zdravnico v št. gallenski bolnišnici. Ko so smele l. 1901. ženske delati državne izkušnje za zdravnice v Nemčiji, je bila med prvimi, ki so na-

pravile za Nemčijo veljavno zdravniško izkušnjo. Imenovana je bila 12. majnika 1902 za zdravnico v frankobrodski norišnici in l. 1904. ji je poveril frankobrodski magistrat tudi preisk ženskih mestnih uslužbenk in osobito učiteljic.

Nezaupanje do obrtnih nadzornikov. Ker obrtnega nadzornika pri njegovem pregledovanju spremlja vedno delodajalec, zato mu delavci nič kaj ne zaupajo. To bi seveda ne smelo biti, kajti delavci bi morali v obrtnem nadzorniku gledati le človeka, ki je v to postavljen, da skrbi, da se vsaj najpotrebnejše stori za delavca. Včasih se morda goljufa.

Kako se nadzoruje delavce, ki prihajajo od drugod. Na Pruskem morajo vladni predsedniki vsako leto ministru za notranje stvari predložiti izkaze, koliko delavcev je prišlo iz tujih krajev in koliko je odšlo. Pri nas se pa nič ne stori proti tujcem, ki jemljejo zaslužek domačim delavcem.

Delavec minister Na Angleškem imajo novo ministrstvo. To ni sicer prav nič posebnega, saj dandanes menjajo ministre malone vsak dan. A bo zanimalo delavstvo, ker je med novimi ministri tudi delavec Jon Burns. O novem ministru pravijo, da je zelo odločen mož, ki izvrši, kar namerava. Ko je še stanoval s svojim bratom v malem delavskem stanovanju, je pripovedoval bratu, da hoče postati še angleški državni poslanec. A ni postal le poslanec, imenovan je celo za ministra. Na delavstvo ima velik vpliv. Že v svoji mladosti je imel politične govore. Udeležil se je l. 1889. tudi stavke londonskih pristaniških delavcev tako, da je imel večkrat opraviti s policijo in je bil tudi zaprt. Dasi so ga volili delavci za poslanca, je vedno povedal delavcem resnico. Pred vsem je velik nasprotnik pijančevanju. Znan je tudi njegov izrek, da bi ne smel nihče imeti nad 500 funtov letnih dohodkov. Delavstvo splošno zaupa Burnsu, a so tudi taki, ki niso nikakor zadovoljni, da je postal priprosti mož minister, ki ne pozna cilindra in ne fraka. O njem pripovedujejo, da je govoril l. 1888. na shodu londonskih brezposelnih delavcev. Ljudje pravijo, da živi delavec težko, ker preveč pije in preveč zapravlja. A lažejo. Da se godi delavstvu slabo, je vzrok, ker so proizvodna sredstva in orodje v rokah stanu, ki jih izrablja le sam zase. Pravijo, da je pijančevanje vzrok brezposelnosti. Poglejte mene! Vsi pravijo, da sem dober delavec pri strojih. Popolen abstinent sem. Tudi mesa jem manj, kakor mi je ljubo in ne kadim. Kljub temu sem pa že več mesecev brez dela in nisem jedel že 24 ur. Če se že meni tako godi, kaj naj šele pravijo ljudje, ki nimajo mojih lastnosti n imajo velike rodbine.

Čipkaricam! Iz poljanskih hribov pri Škofji Loki. Čipkarice smo prav zadovoljne, da se je „Naša moč“ dvignila in zagovarja delavske pravice. Zato naj bi se zbrale v vsakem kraju vse čipkarice skupaj in naročile več iztisov tega prepotrebne lista. Pomeniti se hočemo o naših težnjah in tudi iskati pomoči, da bomo za dobro izdelane čipke pošteno plačilo dobile. Za danes z veseljem naznanjamo vsem našim sestram in sesticam, da nas podpira c. kr. čipkarska šola v Idriji, za vsakovrstne čipkarice pošlje papirce zastonj in dobre čipke plačuje veliko boljše kot drugod. Cvirn je tudi cenejši in trdnjši, tako da se lahko in hitreje dela, ker se ne trga. Čipkarice, „Naša moč“ naj bo tudi naše glasilo!

Lepa in koristna navada. Na Angleškem imajo v mnogih tovarnah posebno

v ladjedelnicah to le uvedeno. Tovarna je razpisala nagrade od 50 do 200 kron za vsakega, 1. ki znajde kak nov stroj ali novo orodje, 2. kdor zboljša kak stroj ali orodje, 3. kdor vpelje nov boljši način izdelovanja. Nagrado dobi tudi vsak, ki iznajde kak način, da se boljše ali bolj po ceni dela. Od leta 1894. do 1898. se je 134 delavcev oglasilo za nagrado, ker so rekli, da so našli kaj novega in koristnega za tovarno. Tovarniški inženirji so pregledali in res so našli, da je 80 delavcev res iznašlo kaj novega in koristnega za tovarno. In to samo v 4 letih. Razume se, da je imela tovarna največji dobiček, ker si je na ta način izboljšala delo. Delavci so pa dobili 3620 K nagrade. To je posnemanja vredno, ker najprej bo oni, ki je vedno pri enem delu, iznašel kaj tacega, kar mu delo olajša.

Za tovarnarje in občine. Mesto Offenbach a. M. je imelo v svoji tovarni za plinovo razsvetljavo vpeljan 12urni delavski čas. Leta 1899. ga je nadomestila z 8urnim. Delavci so dobivali isto plačo. Račun koncem leta 1900. je pokazal, da so se stroški pri 1000 kubikmetrih plina precej zmanjšali. Izvedenci so to plegledali in rekli, da je to zato, ker delavec če dela manj časa, bolje in rajše dela.

V Parizu stavkajo vsi cestni delavci skupaj 25 tisoč in sicer zato ker so jim gospodarji znižali plačo. Kakor se tudi pri nas navadno godi, tako je tudi občinski svet v Parizu oddal tlakovanje in druga cestna dela onemu podjetniku, ki najmanj zahteva. Ker pa drugače potem ne more narediti dobička, pa slabo dela ali pa delavcem zaslužek odtrga. Bo treba pomoči.

Delavske kopelji. Najpripravnější način delavskih kopelj so pršne kopelji ali tuš. Za napravo delavskih pršnih kopelj ni potreben velik prostor in porabijo tudi le malo vode. Tudi naprava ni draga. Ugodnosti, ki jih imajo pršne kopelji, so velike. Kopelj vpliva jako ugodno na kožo in poživljuje človeka. Pršne kopelji bi morale imeti vse tovarne pa tudi večje delavnice. Ker tako blagodejno vplivajo na delavce, naj jih povsod zahtevajo, kjer jih ni. Osobito pa velja to še za rudnike in plavže.

Obrtni nadzorniki so po zakonu iz l. 1894. od države nastavljeni uradniki, katerih naloga je, prepričati se, če je po tovarnah dovolj preskrbljeno zato, da se ne zgodi delavcem kaka nesreča. Pregledati morajo tudi koliko časa se dela, če imajo delavci med delom kaj odmora, če je nabit delavni red in kako se skrbi za vzgojo mladoletnih delavcev. Obrtni nadzornik ima tudi pravico vstopiti v vse delavske prostore in zato sme tudi pregledati delavska stanovanja, kjer so taka. Vse, kar najde napačnega, mora poročati na trgovinsko ministerstvo.

V Avstriji so prvi prišli na misel, da se vpeljejo obrtni nadzorniki in se tem odločijo obrtna okrožja. Po zgledu naših zakonov so tudi drugod se tega oprijeli in celo bolj napredovali kot pri nas. Tako je n. pr. v Badenskem na Nemškem, kakor kažejo poročila iz leta 1905. že devet nadzornikov, dasi ima Badensko le okrog dva milijona prebivalcev. Na Badenskem je celo ena ženska obrtna nadzornica, na celem Nemškem jih je pa že okrog 20 ženskih nadzornic, kar na ženske zelo dobro vpliva, kajti ženska največ ženski zaupa. V Avstriji je 20 obrtnih nadzornikov, ženske nadzornice seveda nobene, dasi ima Nemčija le 10 milijonov več ljudi kot Avstro-Ogrska.

navadno sredi marca ter traja do konca oktobra, t. j. ob času, ko je tudi pri poljedelcih obilo dela. Ko pride november, dostikrat še prej, pa nam rečejo: ostanite doma, nimamo več „kredita“, kadar vas bomo potrebovali vam bomo že povedali. Torej v tem času kupijo našo moč le v največji sili, t. j., ako pade velik sneg ali se pripeti kaka druga nezgoda, da je promet zadržan. Takrat nas kličejo; ali kakor hitro je zapreka odstranjena, nam pa rečejo, zdaj pa zopet ostanite doma. Da pa tudi v poletnem času ni naše opravilo tako lahko, si lahko mislite, ker smo izpostavljeni vsem vremenskim neizgodam. Ko vam solnce pripeka s svojimi žarki tako, da poljedelci po njivah in travnikih omagujejo, ko je za gospodo po hladnih sencah prevroče in se koplje v hladnih kopelih, moramo mi delati na progi ter se kopljemo v svojem lastnem potu, ker vročine, ki je na progi z vročino na polju niti primeriti ne moremo. Po najhujši vročini pa pride nenadoma mrzel pa tudi leden dež, ki ga moramo prestati z razgreitim hrbtom. Zastonj se nam je ozirati po hladni senci, zastonj po strehi, ker delo na železnici pričeto, mora biti pred vlakom tudi končano. Vlak nikdar ne vpraša: jeli vreme lepo ali ne, marveč zahteva, da je proga v redu. Ako je pa mogoče delo odložiti, gremo do kože premočeni domu, ali že prihodnji dan vpraša žel. mojster: Koliko ur ste včeraj delali? in ako smo delali 6 ali 8 ur, plačajo nam samo toliko, akoravno smo se bolj trudili kakor pri lepem vremenu in izgubili tudi cel dan. To je le mal del našega težkega opravila, drugo vam hočemo prihodnjič pojasniti.

Boj za združevanje delavcev. Vevče 11. decembra. Gotovo zanima vsakega, kako so se razvijale razmere v Radečah, ki se jih je dotaknil uvodni članek v 1. številki „Naše moči“. Vevško strokovno društvo je pisalo 1. aprila letos na nekega svojega zaupnika v Radečah, bi li ne pristopilo radeško delavstvo v naše strokovno društvo. Čez nekaj tednov je dobilo naše društvo odgovor, da so delavci voljni vstopiti k našemu društvu, a prej jim mora kdo iz Vevč razložiti pomen in koristi društva. Res je izpolnilo vevško društvo to željo in ne brez uspeha. Že meseca julija se je vpisalo v naše društvo 37 novih članov radeške papirnice. A delavsko združevanje ni bilo nikakor vseč tovarnarju gospodu Krisperju, ki je videl v delavskem združevanju veliko nevarnost zase. In pričel je hoditi v župnišče, češ, ti gospodje me rešijo lahko skrbi. Obrnil se je menda tudi na glavarstvo v Krškem, saj tako sodimo, ker so pričeli poizvedovati, kaj vse se govori na delavskih shodih in kako se obnaša delavstvo v tovarni. Tudi g. Krisper ni držal križem rok. Posamezne delavce je klical v pisarno, in grozil, da odpusti vsakega, ki se vpiše v društvo. Zahteval je od delavcev, da morajo poslati vsa pisma v pisarno, ki jih dobijo od vevškega strokovnega društva. Obetal je tudi, da bo dal zapreti predsednika vevškega strokovnega društva. Delavci, ki so dobili pisma iz Vevč, so bili tako strogo nadzorovani, da so jih nekateri še neprebrane morali oddati v pisarno. Kaj so pa tudi hoteli storiti, ko je stal g. Krisper za njimi in grozil: „Pismo sem, ali te pa odslovim!“ Delavci so se seveda takih grožnj zbal in so mu precej pismo izročili. Tudi izdajalcev ni manjkalo, ki so mu vsako stvar povedali. Posebno veselje je imel nad nekim delavcem, ki je pa bil precej previden, pa

je tudi imel vpliv med delavci. Nad tem se je vedno znašal in ga po dvakrat ali pa še večkrat na dan klical v pisarno neglede nato, da so morali vsi delavci prenehati z delom toliko časa, da je prišel nazaj in zopet odkazal delavcem delo. Dotični delavec je bil namreč mojster. Nekega dne pa, ko je bil dotični mojster bolan, pa pokliče Krisper vse delavce skupaj. Delavci so bili vprašani, ali izstopijo iz društva. Oglasil se ni niti eden vpisanih delavcev, le eden, ki pa niti vpisan ni bil, je izjavil, da izstopi. Drugi dan je pa hodil g. Krisper po celi tovarni in je dal vsakemu, ki je bil vpisan v društvo, nazaj ves denar, ki ga je vplačal za društvo. Delavci so mu pa morali izročiti svoje društvene knjižice. Seveda je delavstvo takoj naznanilo vso stvar društvu načelniku in vprašalo, kaj naj zdaj stori. Društveno načelnstvo jim je naročilo, naj ostanejo mirni, knjižice dobe že nazaj. Vsa zadeva se je pa izročila g. dr. Schweitzerju, ki je izposloval, da je g. Krisper poslal knjižice na društveno načelnstvo. Delavci člani so dobili nazaj svoje knjižice 15. oktobra. Medtem se je pa vedno dogodilo kaj novega v tovarni. Delavci so se čudili, kaj je vzrok, da g. Krisper tako hlepi po društvenih knjižnicah, ko mu nihče ničesar žalega storil ni. Brez vzroka bi g. Krisper društvu ne nasprotoval, na vsak način mora toraj biti društvo koristno za delavce. Zato so se začeli zelo živahno gibati in izdajalec ni imel lahkega stališča med njimi. Društvenemu načelnstvu so pisali, da pričnejo stavkati, ako jim dovoli stavkati, ker jim ni več za obstati. Vse je bilo pokonci, dekleta so se vzdignile zoper nekega delovodjo, ki bi se mu bilo godilo gotovo slabo, da ni pozval delavce A. H. dekleta, naj os'anejo mirne. Vevško društvo je nato pisalo g. Leopoldu Čermelju, naj posreduje med delavstvom in gospodom Krisperjem, da ostanejo dobre razmere in se ohrani med delavstvom mir. Gospod Čermelj je izročil pismo g. Krisperju, ki je pa izročil pismo nekemu ljubljanskemu gospodu doktorju s prošnjo, naj posreduje, da preneha vevško strokovno društvo z združevanjem radeškega delavstva, češ, v Radečah so vse druge razmere kakor pa med vevškim delavstvom. O zadevi se je res razgovarjalo v Ljubljani 14. avgusta 1905, a ta razgovor je ostal popolnoma brezpomemben za nadaljnji razvoj. Gotovi gospodje so si prizadevali vse, da preprečijo združevanje. Letali so menda okrog vseh ljudij in doktorjev, o katerih so vedli, da imajo kaj stika z odborom vevškega strokovnega društva. Seveda, da bi se bili obrnili na odbor, ki je bil edini v tem oziru merodajen kot avtonomni zastopnik delavstva, jim ni dišalo. Menda se je ta buržoazija sramovala delavcev, dasi navadno buržoaziji ne smrde delavski žulji, seveda le v izpremenjeni obliki kronic. Ker pri gospodih, ki imajo kolikor toliko stika z vevškim društvom, niso ničesar opravili tudi ne z grožnjo, češ da propade po organizaciji slovensko podjetje, so pa naše zvite buržoazijske duše drugo pot, ki po skromnem našem mnenju ni, recimo v buržoazijskem jargonu, honetna. Spravili so se na denunciranje ali speclanje. Zatožili so predsednika vevškega strokovnega društva Antona Jeriha, pri nadravnatelju vevških papirnic g. Tittelnu v Gratweinu. Grozno so opisali tega skromnega in tihega moža, menda zato, ker je preprečil popolnoma upravičeno delavsko stavko radeškega delavstva. Pisali so, da hujška, da prireja tajne shode, sploh so slikali položaj tako, da bi moral biti Jeriha naj-

manj dve leti zaprt, ko bi bilo le nekaj resnice na tem. Na g. Krisperja, o katerem sodimo, da so pritiskali nanj drugi, je vsa zadeva tako vplivala, da je odpotoval na Dunaj, kjer je bil baje operiran. G. Tittel je svetoval Jerihi, naj se opusti združevanje radeškega delavstva po vevškem strokovnem društvu in sicer zato, da bi se ne govorilo, češ, da se hoče uničiti slovensko narodno podjetje. Seveda, je naglašal Jeriha, da se delavstvo združuje le kot delavstvo, ker je nujno delavsko združevanje. Kako se je pa nadalje razvijala velezanimiva zadeva, pojasnimo še v prihodnjih številkah.

Oderuški lumpje. Ali jih poznate, te sloke, osušene prikazni. Gotovo jih. Saj te golazni je povsod več ko preveč. Odkrivajo se jim, velikanski ugled imajo navidezno, a zaničuje jih vsak. Liki neme številke korakajo po zemlji. Stanujejo v krasnih hišah, valjajo se po pernicah, dasi spadajo kam drugam. Enega brezvestneža hočemo danes označiti. Imena ne povemo. Vsak razsoden bravec ugame, zakaj ne. A dejstvo je, kar navajamo. Več desetletij je služila neka ženska pri bogatem možu. V hišo je prišlo mlado, neizkušeno dekle. Služilo je pošteno in delalo z vsemi močmi, da se je pomnožilo rodbinsko bogastvo, da, preprečila celo neki požar. Pozneje je dobila zaupno mesto proti bori mesečni odškodnini 60 kron s prostim stanovanjem. A s to vsoto je morala poleg sebe vzdržavati tudi dekle. „Dobri“ njeni gospodarji so se z njo izgovorili, da dobi od skupička tudi gotov del. In revica je delala, se mučila in skrbela za prospeh svojih gospodarjev. A ob vsakoletnem obračunu so ji pa rekli ti dobrotljivi ljudje: Ne izplačamo ti provizije. Shraniti jo hočemo za tvoje stare dni. Leta so tekla, gospodar je opustil trgovino in tu se je pokazal stari lump v vsej svoji umazani oderuški nagoti. Nič ni hotel vedeti o prikračenem zaslužku uboge revice, ki je služila pri njemu dolgo vrsto let. Nekaj dolžnikov ni poravnalo svojih dolgov. Se zgodi prav povsod. Neiztrljiv dolgov spadajo v trgovino in jih ne pripišejo na račun uslužbencev nikjer. Hu, tu pa lep izgovor za umazanca! Ubogemu poslu pridržim zaslužen prisluhek, zakaj bi imel berač ugodno starost! Ta revica, ki je pustila mladost, svoje zdravje in vse svoje moči oholemu bogatašu, liki izmozgana citriona je ob svoj pošteno prisluženi prihranek! Lump pa še nadalje živi v vsej ugodnosti, spoštovan in čislán. Je brez skrbi! Saj tožbe se ne boji. Stane denar pravica, pa še pravico slikajo za slepo boginjó. In ko umre, pa ga bodo slavili in rekli o njem, kako je koristil človestvu. Taka bo javna sodba o njem. Klicev onih, ki jim je uničil njihovo blagostanje, jih varal za pošteno prisluženi denar, pa ne bo nihče čul.

Postreščkinje. Malokdo se zanima za nas uboge postreščkinje ali kakor nam pravijo v milodonečem ljubljanskem „kuheltajč“ „pedenarce“. Posli poslov smo. Izvršujemo najnižja dela, ki niso baš prijetna. Snaženje tal, umivanje in čiščenje to je naš posel, s katerim se preživimo. Uboge vdove, izdelane delavke in izužeti ženski posli polnijo naše vrste. Plačane smo seveda jako slabo. So med nami, ki zaslužijo samo po pet goldinarjev na mesec. Nekaj ostankov hrane, navadno skupaj zmetane, pač dobimo. A za stanovanje in obleko moramo skrbeti same. Pa kako! Stanujemo po najbolj umazanih luknjah, podstrešnih kletkah in v kletnih mišnicah. Navadna hrana nam je pa — kofek. Posle postava saj nekoliko pozna, nas pa prav nič. Brezpravne smo, nihče

ležni so, da so prišli enkrat do pameti. Pa poreče kdo: Dobro, za take je abstinenca potrebna, ali kdor je zmeren, ta lahko pije. To se pravi drugače: Dobro, ti ki si neizobražen, izobrazuj se, a jaz, ki sem izobražen, jaz izobrazbe ne potrebujem, jaz sem jo že davno vrgel v koš. Ne tako, dragi moji! Kdor je izobražen, mora svojo izobrazbo za to porabiti, da tudi drugim do izobrazbe pomore, in če za to ni še dovolj izobražen, mora izkušati, da se izpopolni. Zatorej ti, ki piješ zmerno in pijanca ne moreš do tega pripraviti, da te bode posnemal, dolžnost tvoja je, da se poprimeš sredstva, katero izda. Dolžnost tvoja je, da postaneš abstinenc, ker le na ta način boš tudi pijanca izpreobrnil. Stari pregovor pravi, da: »Pijanec se izpreobrne, kadar se v jamo zvrne.« Dovolj žalostno bi bilo, ko bi ta pregovor še danes veljal, in sramovati bi se morali, da nimamo sredstva, ki bi v tem oziru kaj pomagalo. Zatorej delajmo vsi, da delavca te napake, namreč pijanstva, rešimo. Ti, ki piješ zmerno, pusti še tisto in videl boš, da ne boš alkohola prav nič pogrešal. S tem boš pa marsikogar pripravil do tega, da te bo posnemal. In videl boš, da danes ne velja več tisti obupni pregovor, da pijanec se izpreobrne, ko se v jamo zvrne, ampak, da je namesto njega nastopil drugi lepši krščanski pregovor, ki naj se glasi: Pijanec se izpreobrne, ko se v abstinenco zvrne.

Bistrica v Rožu. Delavski shod, ki se je vršil dne 7. oktobra, je spravil vse »velike prijatelje delavcev« iz ravnotežja. Še celo orožnik se je vzdignil s svojega sedeža in začel popraševati, če je bil ta shod na okr. glavarstvo naznanjen. No, pa voditelj tega društva je še zmiraj tako izobražen, da pozna shodni in društveni zakon, o čemur marsikak »naprednjak« niti pojma nima. Tudi pravijo ti ljubeznjivi prijatelji delavcev: Nič nimamo zoper delavska društva, ko bi le teh duhovnikov ne bilo notri. Že razumemo, kajti z drugo besedo bi se to reklo: Ne branimo delavcem, se združiti, ko bi le tako požrtvovalnih in spretnih voditeljev ne imeli, bi jim mi kmalu vrat zavili. No, pa gospodje bodo morali se tega privaditi!

Iz Savinjske dofine. — **Zaveznikov iščejo.** — **Gospodje pri »Domovini«.** Odkar so mladeniči izleteli iz gnezda »Domovine« ter si osnovali »Narodni list« in pa »Mladoslovenca«, išče celjski list svoje bravce le še med socialnimi demokrati. V vsaki številki gotovo trikrat omenja »Rdeči Prapor« in se po »Narodovem« zgledu priljuje rdečkarjem, ponujajoč jim svoj kompromis za prihodnje volitve. Radovedni smo, kdaj bodo judovski hlapeci začeli vračati ljubezen ubogim slovenskim narodnjakom, ki se čutijo tako revne, zapuščene, čimbolj se zavedajo obrtniki, kmetje, delavci svojih pravic ter si ne jemljejo več v zajem politike iz celjske posojilnice! Treba, da tudi krščanski socialci pokažemo svoje mišljenje ter zbiramo svoje vrste, da nas ne bodo povsod prezirali in od skleda odrivali! Budite politično zavest med delavci, naš program je naroden, krščanski in demokratiški. V nobeni teh točk ne poznamo polovičarstva, vsak Slovenec, ki še ni izgubil vere in mu leži ljudski blagor na srečo, mora biti naš!

Iz Velenja smo brali uvodni članek v »Domovini«: Očita se našemu ljudstvu babjeverstvo, ker menda še ne da dovolj zaslužiti zdravniku in novopečeni babici Soič. Ne bomo zagovarjali tistega Plešivčana, ki je na ušesu bolnega otroka poslal v Velenje k nekemu coperniku v zagovor, tisto pa smelo trdimo, da so mnogo babjeverniši neverniki, ko katoliški verniki. Da bi nas priporočali okrajnemu glavarju in žandarjem, ako nimamo denarja dovolj ali če je nagla sila ali če iz kakšnega drugega vzroka ne maramo ta dva poklicati na pomoč, tisto pa tudi ne gre. En slučaj od gada pičene deklice ne gre posplošnjevat, ker jih je dosti umrlo v kljub dragoletnim zdravnikom in babicam, n. pr. tista Šentiljčanka, zaradi koje je babica »sedela«. Ali je treba, da obe v Velenju čepite, naj gre pa ena v hribe stanovat, potem bo pa videla, kako

more kmet obletati tako daljavo. Domača pomoč mu pride hitreje in ceneje. Sicer pa ne bomo kmetov zagovarjali, le sili se ustavljamo. Vsak imej pravico, voliti svojega zdravnika, ki naj gre med ljudstvo in ga poučuje o higijeni, da mu bo isto rajši zaupalo in se k njemu zatekalo, ne pa izpostavlja javnemu zasmehu. Tudi ima zdravnik o »pravem času« obvestiti domače, da pošljejo po duhovnika. Toliko za danes, v delikatne podrobnosti se ne spuščamo, ker ne napadamo, ampak le odbijamo »nepremišljene« napade na zdravo in pametno mišljenje ljudstva. Korupcijo in sedeže raznih boleznih pa iščite v pokvarjenih trgih in mestih, kjer pomanjkuje verstva. Tu se prepričate, da gola prosvitljenost brez vere ne ustavi bolezni, povzročeni o brezmejnega uživanja. Pričakujemo torej v prihodnje ljudskih predavanj o higijeni, ne pa naukov v listu, katerega le nekaj oseb pri nas bere, ki ne potrebujejo pouka.

Velenjska žendarmenija bo dobila že z Dunaja svoj nos, ker je gospod dr. Korošec radi nje interpeliral ministra. Potem ne bode mogla več Doliku na trgatvi prigovarjati, naj ne pusti oštarije iz rok nalašč. Zakaj to ne spada v njeno področje na trgatve hoditi, ampak gledati, če res Dolf zjutraj več žganja ne toči, kakor se mu je naročilo, ko sta se šla Špeh in Jan zoper njegovo samooblastnost pritožiti in je bil pozvan pred svojega predstojnika. Dolfek, smo mislili, da si se sam od sebe pobolišal, pa smo se hudo zmotili. Še vedno si tak, kot si bil, samo perutnice so ti pristrižene! O ti tretjerednik, boš moral iti v Nazarije k frančiškanom, sv. Križ ti ni pomagal, si preveč trmast. Pa tudi Seničnika bomo še odvadili, roko v roki z bajoneti hoditi in je v stanovanje vabiti. Pobrigali se bomo za dovoljeni »rast« v Škalah in druge predpise ter je »gospodom« porinili pod nos! Enaka pravica za vse!

Škale. Ker nas je vender le zapustil g. Hlačat, ki je še v cerkev zahajal, ima zdaj pri ravnatelju največ veljave tisti nadpaznik, ki se včasih zmoti, da še zapoje: »Bývali Čechové«, kadar ga ima namreč pošteno pod kapo. Zdaj torej »musi vsckjít« po pemski in tako rijemo naprej, tako, da se mnogi že boje za življenje, ker ni dovolj podpolcano, no, Ml. je neustrašen. Ko bi se kje vdrlo, bi nemara še »telego s Pesjeja« zemlja požrla, kdo bo potem dajal in priporočal železničarjem »Štajerca« ali jih vabil na nemške slavnosti v Velenje? Zato pa, ljudje božji, le pridno »polcajte«, sicer se »mlaka« razlije do Pesje vesi in odnese Nemca H. K. s postaje. Potem bi še g. Leskoshceg ne mogel v goščo, kjer želi imeti svojo zadnjo uro z »Marburgerco« v roki! — »Costi« se že tudi majejo tla, Kovatsch (č) pa si je baje podaljšal ime, da bi še obstal. — Čudne razmere!

Nemška šola v Šoštanj je že prenapolnjena slovenskih otrok. Zaslepljeni starši si ne dajo dopovedati, da sam jezik ne da otroku nikakšne višje izobrazbe, krščanskega nauka ne zastopi in drugih koristnih reči, ki so potrebne za življenje, tudi ne, ker mora vedno mlatiti tisto: Miza—tiš, riba—fiš, kaša—prein . . . itd., ne da bi se čas porabil za branje, računanje, zemljepis itd. Za nemški jezik je pozneje še dosti časa, malega otroka pa ne mučite z njim! Taki »trajnaceljni« ne znajo sicer nobenega jezika prav.

Šoštanj. Župnik Govedič, naročnik »Narodov«, ki je bil že pognal cerkovnika radi slovenskega mišljenja, pa se je ljudstvo uprlo in ga obdržalo, se je spravljal na novodošlega kaplana Gartnerja, ker je preprijazno občeval s Slovenci, njegovimi političnimi in osebnimi nasprotniki. Odvzel mu je opravila pri podružnicah, tožaril ga pri dekanu in ordinarijatu ter mu slednjič odpovedal hrano v župnišču, ker se je častihlepni kuharici tako hotelo. »Smo druge odpuravili, bomo še tega pobič!« govorila je ta intrigantinja, ki ima župnika popolno v oblasti, tako da letos niti na božjo pot v sveto deželo ni mogel, ker naenkrat ni imel — hlač, katere nosi to ženšče. G. dekan Lempel, ki se mu ne more vedno

broditi teh rečij, se je rajši odpovedal službi. — »Štajerc« hvali tega nem. gospoda, menda zato, ker vsakemu nemškutarju — čeprav samomorilcu — zapridiga na grobu! Kam človeka strast ne privede! Nam se smili dobro ljudstvo. Naj bi se vender kn. šk. ordinarijat poslužil svoje pravice in Govediča odstavil od službe, ker ni odpravil spodtikljive kuharice, čeprav se mu je bilo zaukazalo. Že pol stoletja vladajo tu osebe, ki so grobokopi vsakega krščanskega prepričanja in gibanja! Delavci, slabo poučeni od obeh Vošnjakov, hodijo za bogatine v ogenj, namesto da bi se samostojno organizirali, narodno gonjo pa prepustili »gospodi«!

Pism' iz Škól. Luba frova! Prou lejpu se jem zahvolm, da so me unkrat posloli tisto žlohno kapelco z vinskih gorce zapstoj. Nimajo prav, kteri rečejo, da rodi zarojate per litrih, saj ga še le šenkujete ldem, tak da mote zgubo. Muj perjotu, kir je pr nas na kvartirj, me je reiku, naj jem na znonje dom, da ji tisto zo »Štojerca« že dov na pošto, pa naj nkomer na povajo, da ne bo imov spet potov na gerihti, dubr, da vas ni nešer vidu, ko ste šli vsi štiri v dohcimr z »Nošo močjo« in tuhtali s frovo, kira mojo sojga dohtarja v Cjli. Noj se me še kaj spomnejo, kider bom prešla v kimpet, kokr so se ble vsmilil »Mijce«, ko je bla v goši omedlela, in jo 4 kedne s kuretneno pitali, pa še gnorja je boj dobila, je provla žendorjam. Kok so vendar usmilenga sarca! Moj perjotu ni ostav slidot jem bo lehk zmiram per roki, če bo trejba lerarja al pa kaplona v coihnge djot. Noj se še per nas kaj oglosja, če jem ni priveč od rok, ko grejo v Šmehu. Zday jem pa vošmo vsi skupej, da be jeh nešer na mogu odprovit od nas, štak bi vonder pogrejšali lidje vošga teja in šnopsa, ko pridejo s Plešivca k meš, ker domo nejmajo gospouda! Pozdrovte me še Toneto in Nežo, noj mi dojo vedet soj antres, da jem bom pisala. Z Bogom! Voša Pepa. — Naj ne zamirjo, da na znam po šrifti!

Ob sklepu lista.

(Volilna reforma.)

Ljubljana, 25. okt. 1906.

Leta in leta bide delavstvo boj za svoje politične pravice. Dozdaj v Avstriji še ni, razun V. kurije, ki je pa samo drobtina tega, kar delavstvo zahteva, doseglo ničesar. V zgodovini narodov pa stoji nebroj dokazov, da boj, ki ga bide ljudstvo v svojo obrambo in za svoje že po naravnem zakonu utemeljene pravice, ni bil nikdar brez uspeha. In tako tudi v naši Avstriji, ki sicer sama nikdar ne pride do originalnih idej, pač pa jih še-le po hudih bojih povzame po drugih državah.

Narodi pa se razvijajo. Čas hiti in s časom postajajo tudi potrebe, katerim ni mogoče kljubovati. Na eni strani se množi kapital zemskega blagostanja, na drugi strani pa se vedno širi doľna solz — ubogi proletarijat. Na eni strani se množe mogotci, ki vladajo svet in zatirajo in izžemajo ubogo ljudstvo, na drugi strani pa se množe množice nemaničev, ki v svoji revščini in uboštvu stokajo pod mogočno pezo kapitalističnega jarma.

Delavska strokovna društva so, ki so poklicana v sedanjem času braniti delavca pred kapitalom in ki so pa tudi vezana učiti delavca njegovih dužabnih pravic in mu jih izvojevati.

In ravno te krepke delavske organizacije so pri nas dosegle velikansk uspeh. Aristokratska in birokratična vlada, ki nikdar ni videla tistega, ki dela, ki vstvarja, ampak le onega, ki nekaj lahko našteje, se je morala slednjič ozreti na močno delavsko armado in ker se je bala dogodkov, ki so v zgodovini že večkrat krvavo opisani, ji je morala slednjič tudi vsaj načeloma ustreči.

Boj za splošno in enako volivno pravico, se je zval in se še zove klic, s katerim je šlo delavstvo do najvišjih mest. In dasi je ta klic v začetku bobnel v ušesih mogotcev nekako tako, kakor bobni drugi dan

godbna v glavi človeka, ki ima mačka po plesu in po preobilnem zavžitju alkohola. Vender je ta glas prihajal vedno bližje, kakor glavobol in nazadnje kot hud napad na živčevje vsemogočnega birokratizma. Treba je zdravnik, da bolezni ne postane usodepolna, treba pomoči, dokler je še čas.

Silno neradi, a vender, ker je bolezen jako opasna, so se slednjič odločili za zdravilo, ki bi odvrnilo hude napade na njih zdravje, in pričeli so ga kuhati.

Volivna reforma se kuha že mesece in mesece, a kuhana še ni. Bolezen pa nastaja od dne do dne opasnejša. In oglašil se je najvišji zdravnik v tem telesu in odločno zaklical: **Zdravilo se mora skuhati in sicer kmalu.**

Odsek za volivno reformo je te dni dokončal svoje glavno delo. Kuhanje te volivne reforme je mnogim vzelo popolnoma vso pamet. Naši slovenski liberalci so ljuto bobneli proti njej, ker jim duh ni ugajal in so njih fini želodci in živci navajeni le samo na take jedi, ki jih drugi skuhajo, a morajo biti te jedi tudi dobro zabeljene. Odkrito rečeno: volivna reforma jim bo vzela vse ocvirke in vso mast in ponižno bodo morali zajejati s preprostim delavnim ljudstvom iz sklede državljskih pravic. Nič jim ne bodo pomagali do vrha napolnjeni žepi, njih ošabnosti, s katero so zdaj teptali ljudstvo bo konec. Delavna roka bo pokazala vrata vsakemu, ki jih bo hotel zaničevati in prezirati.

Res je, da s to volivno reformo še ni konca vseh krivic, ki se gode delavskim stanovom, res je, da je volivna reforma, ki jo je sklenil odsek, pomanjkljiva, vendar je ž njo dana v kolikor toliko ljudstvu metla v roke, da pomede ž njo lene in požrešne trote izpred svojega praga.

Danes namreč se je vršilo glasovanje o zadnji najnapornejši točki nove volivne reforme. Šlo se je za to, ali lahko novi **ljudski** državni zbor spremeni volivne okraje drugače kakor so sedaj razdeljeni z navadno večino poslancev. Nemci so predvsem zahtevali, da more spremembo skleniti le dvetretjinska večina državnega zbora, a temu so se upirali razun Poljakov, ki so po večini aristokratije ali takozvana »poljska šlahita« in »čifuti«, katerim sploh smrdi volivna reforma, vsi slovanski poslanci. Sovražniki volivne reforme so hoteli s to dvetretjinsko večino pokopati ves boj, ki se bje že desetletja in zopet oropati ljudstvo njegovih svetih pravic. Potom kompromisov pa se je še-le, ko se je zasljal glas z najvišjega mesta, da se mora v kratkem skleniti volivna reforma, doseglo, da se ni preprečila volivna reforma. In sedaj se se še-le pokazali v pravi luči ljudski sovražniki. **Za kompromis, ki ni dober, a za sedaj drugega ni mogoče, so glasovali vsi, ki jim je volivna reforma rak v želodcu.** In med njimi je bil tudi poslanec ljubljanskega mesta dr. Ivan Tavčar, poslanec mesta, o katerem se lahko reče, da je delavsko mesto.

Dr. Tavčar je dobro vedel, da je liberalna stranka na Slovenskem za nič, ljudstvu sovražna, in vedel je tudi, da bo vsled nove volivne reforme utočila v glasovih proti njej, zato jo je hotel rešiti. Visoko je dvignil svoj glas v njeno obrambo, proti ljudstvu, a on in stranka sta — utočila.

Rekli smo že, da bo imela nova volivna reforma mnogo hib, ki niso pravične. Odkrito rečeno, smilijo se nam teptani slovenski Korošci, a odločno pa tudi trdimo, da je nova volivna reforma mogočen korak naprej, ki pretrga pregrinjalo, ki je ločilo doslej ljudstvo in njegove zatiralce. Smilijo se nam Korošci, ki so postali žrtva volivne reforme, a prepričani naj bodo tudi, da se bodo i novi državni poslanci zavzeli zanje in jim pripomogli do njih pravic.

Ne moremo si pa kaj, da bi se v tem trenutku, ko liberalna slovenska stranka dela svoj politični testament, ne spominjali ljudi, ki se nam smilijo, ker bodo morali tudi oni izginiti s površja slovenske politike. To je namreč liberalni »srednji« stan, kakor se nazivljajo, ker jih je sram pred delavskim imenom.

V spominu nam je dobro še vsem, kako so liberalci delali na to, da bi v Ljubljani na ljudskem shodu dobili resolucijo proti novi volivni reformi. Videli smo jih, kdo so bili. Poznamo jih in zato se nam smilijo, da se dajo zapeljavati ljudem, ki se ne morejo pouspeti vsled nezmožnosti do svoje prave eksistence.

Gospod Arnošt Cham je letal in prosil delavce naj gredo na shod in glasujejo proti volivni reformi, a ostalo mu je le nekaj plačanih in napojenih podrepnikov, ki v svoji pijanosti niso vedeli, da se bore proti svojemu lastnemu blagru. Ostal mu je tudi nek odlomek takozvanega »srednjega« stanu, ki le rad povsne svojo glavo pri slavnostih in koncertih, ki pa nima smisla za socialno in tudi ne politično delo in v svoji zaslepljenosti in lenobi ne vidi dalje, kot na Golovec, če ni megle, ali pa na Grad.

Te ljudi je spravil **jurist** Arnošt Cham v neko društvo, ki se imenuje napredno. Ako jih hoče učiti socialnega dela, mu bomo še mi hvaležni, toda kakor vemo in poznamo Chama, smo prepričani, da ne namerava s temi ljudmi napraviti nič drugega, kot da bo igral nekak »Kasperlteater« v liberalni stranki. Upamo, da se bodo tudi ti ljudje enkrat streznili in napodili Chama v šolo, ali pa če hoče že igrati cirkus, v kak cirkus, kedar pride kakšen v Ljubljano. Chamove gloriole kot delavski organizator bo itak konec, ko vsahnejo viri plačanih njegovih bakov.

Za danes končamo. Odsek je delo dokončal, kako bo pa v zbornici še ne vemo. Eno je gotovo: Kljub zaprekam vseh protiljudskih elementov bo vender zmagala slednjič ljudska pravica. Ako pa je dobro odlašati s tem, da se da ljudstvu pravica, bo pa čas, če ne drugače, tudi s krvjo pokazal, da temu ni tako.

* * *

Vest, da je v odseku za volivno reformo končano glavno delo in so največje težkoče odpravljene, je močno razveselila vse one, ki jim je princip splošne in enake volivne pravice nad vse. Izvrševalni odbor slovenskega krščansko-socialnega delavstva je takoj brzojavil dr. Šusteršiču naslednjo brzojavko:

Dr. Šusteršič

Dunaj, državni zbor.

Za vstrajno delo hvala, živela splošna in enaka volivna pravica. Naprej do končne zmage pravici.

Izvrševalni odbor vseslovenskega krščansko-socialnega delavstva.

Gostinčar.

Ljubljana

Stari trg 10.

Ivan Podlesnik ml.

priporoča svojo

trgovino s klobuki in čevlji.

Velika zaloga. ✱ Solidno blago. Zmerne cene.

(Sklicateljem na ta oglas znaten popust.)

Delavci, trgovci pozor!

Slavnemu občinstvu uljudno priporočam svojo preurejeno

krojaško delavnico

v kateri izdelujem **moške obleke**, kakor tudi vsakovrstne **uniforme**, in vsa druga v to stroko spadajoča dela.

Delavcem v oddaljenih krajih drage volje postrežem z vzorci. Sprejemam tudi **že kupljeno blago v delo.**

Izdelujem vse po najnovejšem kroju točno in natančno po meri. Delo sprejemam v vsakem kroju in vsaki množini. Slav. konsumnim društvom in gospodom trgovcem priporočam posebni oddelek za izdelavo **konfekcij, oblek za prodajo, od najpriprostejše do najfinejše izvršitve.** Na zahtevo dam tem še bolj natančna pojasnila.

Svoji k svojim! Delavci, trgovci, podpirajte domačo tvrdko.

Za obilna naročila uljudno prosim

Matija Lazar
krojaški mojster v Kropi.

Cene brez konkurence!

Domača, poštena tvrdka!

Svoji k svojim!